

Dənizkənarı parkdakı oturmaçqların birində yaşlı bir qoca kişi əyləşmişdi. Saç-saqalı düm ağdı. O, kürəyini oturmağa deyil, çənəsini el ağacına söykəyib qəm, kədər süzülən gözləriylə dənizə baxırdı. Yaşlı adamlarla həmsöhbət olmağı xoşladığımdan sakitcə gəlib onun yanında əyləşdim və: "Hər vaxtınız xeyrli olsun, əmican!", - dedim. Ahıl kişi mənə baxmadan cavab verdi:

- Sizin də gələcən gününüz xeyrli olsun, oğul.  
- Əmican, üzr istəyirəm, sizin o vəziyyətdə oturmağınız unurğanıza ziyandır axı. Kürəyinizi oturmağa söykənsəniz, daha rahat olarsınız. Çünki belə vəziyyətdə uzun müddət qalmaq belin əylməsinə səbəb olur, - dedim.

- Oğul, insanın belini hansı vəziyyətdə oturmaq deyil, dərd, kədər, qəm-qüssə əyir, - dedi.  
- Başa düşürəm, əmican, onsuz da indiki dövrdə dərdsiz, kədərsiz adam tapmaq müskül işdir. İndi kiçikdən tutmuş böyüklərə qədər hamının özünə görə dərdi-səri, problemi var.

- Haqlısın oğul, qəm, kədər Adəm övladının yaxasını na vaxt rahat buraxıb ki?! Oğul, siz problem sözü işlədiniz. Ancaq problemi dərddə, kədərlə qarışdırmaırsınız. Bunlar ayrı-ayrı şeylərdir. Biz bəzən həlli mümkün olan problemləri də özümüzçün dərddə çeviririk.

- Əmican, gözlərinizdən görünür ki, qəm, kədər, qüssə sizin daimi yol-yoldaşınız olub.

mək, kiminin həsarını yelmək unudulub. Kimə-kimsənin ərizəsini oxumaz hala düşüb adamlar indi. Əmican, bəs sizin ən böyük dərdiniz nədir?

- Oğul, mənim ən böyük dərdim elə əslində hamımızın dərdir. Amma bəziləri bu dərddə ürək-dən yanaraq içində qıvrılır, bəziləri də "elin dərindən mənə nə var" deyib el dərini öz üzərindən atmağa çalışır. Bu dərd sənə də tanışdır, mənə də. Bu Bütöv Azərbaycan dərdir, bu Təbriz dərdir, bu Qarabağ dərdir, bu Zəngəzur dərdir, bu Göycə dərdir, bu Borçalı dərdir, bu Dərbənd dərdir, Vətən dərdir, Yurd dərdir. Hansını söyləyirəm?! Məgər dərd birdir, ikidir? Bitib-tükənmez mənim dərldir. İndi siz deyın, çiyinlərinizdə əsrlər boyunca qəm yükünü daşıyan Vətən bu dərddə necə dözsün?! Amma bütün bunlara rəğmən o dözü. Nə edək ki, Vətən adlı Ulu Babamıza kömək etmək heç birimizin əlindən gəlmir, sadəcə Ona arada bir təsəlli verməklə öz vəzifəmizi bitmiş hesab edirik. Ancaq hər birimizin içindəki yarıya bölünmüş Vətən sevgisi hamımızın qəlbinə parçalayır. Vətənə olan yarı əşqimiz ikiye bölünərək biri Güneydə, biri də Quzeydə qalıb. Bu iki həsrətli aşıqların qəlbi əsrlərdir ki, bir-birinə qovuşmaq arzusuyla çırpınır. Bizə sormadan belə ikiye böldülər Azərbaycanımı. Ananı baladan ayırdılar o gün. Taleyimizi yadlar yazdı o gün. O gündən qardaş-qardaşa həsrət qaldı. Se-

hansı qarşısalınmaz facilər törənməsə gətirib çıxaracağından dərindən dərk etməliyik. Biz əksər hallarda cəmiyyətdə baş verən mühüm hadisələrin qarşısını vaxtında almağa cəhd göstərmirik. Çünki buna vəzifəsindən və cəmiyyətdə tutduğu mövqedən asılı olmayan hər birimizin içində artıq özünə çoxdan yer etmiş "mənə nə var" prinsipi ilə olan düşüncələrimiz imkan vermir. Daha doğrusu, bu gün heç kəs qolunu çırmayıb ümumxalq mənafehi naminə iş görmək fikrində deyil, hər kəsi öz şəxsi mənafehi daha çox düşündürür. Əxlaqi-mənəvi cəhətdən şikəst olmaq təhlükəsi qarşısında qalan cəmiyyəti sağaltmaq fikrində olanlar görəsən nə vaxt işə girişəcəklər? Bu gün cəmiyyətdə baş alıb gedən əxlaqsızlıq epidemiyasının oriyentasiyası sürətlə artmaqdadır. İstər ailədə, istərsə də cəmiyyətdə riyakarlıq, xəyanət, əxlaqsızlığın artmasına rəvac verən amillərdən ən ümduəsi maddi ehtiyacdır. Cəmiyyətdə madiyyət həmişə mənəvi dəyərləri məhv etməyə çalışır. Hər şeyi mənəviyyatla ölçən insanlar da, özlərindən asılı olmayaraq bu çirkəbə bulaşmağa məcbur olurlar. Belə bir anda hamımızın işi məxluq sandığımız olan qadının zəifliyindən, onun inam və səmimiyyətindən "məharətlə" istifadə etməyə çalışan kişiler bir anlığa da olsa, hansı yolun ayrıcında dayandıklarını dərk etsələr, pis olmazdı. Bu gün bu cür neqativ hallara qarşı

# Dərdim dağlar əridər

(Esse)

- Düz sezmişən, oğul. Həyata göz açdığım gündən qəm-qüssə, kədər mənimlə bərabər böyüdü. Onlar mənə "sadiq dostlar" tək heç vaxt yalduz buraxmadılar.

- Əmican, nədir sizin dərdiniz? Əgər sırr deyilsə, biz də bilmək istərdik. Deyirlər, kədər, qəmi başqalarıyla paylaşdıqca azalır, yüngülləşir. Görünür, sizin dərdiniz daha böyükdür. Amma hər halda sizi dinləmək mənimçün çox maraqlıdır.

- Oğul, əvvəlcə də görüm, na işin sahibizsiniz?  
- Mən yazaram, əmican, - dedim.

- Belə de... Demək, insanların, cəmiyyətin, bütünülükə dünyanın dər-dərindən yazan yazıçısı-sınız. Amma oğul, onu deyim ki, bu dərldə nə deməklə, nə də yazmaqla bitib-tükənən deyil. Mən dərldərimdən danışıram, yer-göy od tutub yanar. Dərldərim dağları əridər belə. Elə dər var ki, onun qarşısında səbr, təmkin, hövsələ mümkün deyil. Bu dər insanı əyir, qəlbinə qaldıra bilməyəcək qədər ağır yük yükləyir, eyni ağılmaza hala çevrilir, sifəti həmişə qara bulud kimi tutqun, qaş-qabaqlı adamlardan uzaq olmağa çalışaraq tənha qalmaq istəyir. Amma Adəm övladı onu anlamaq ki, dər, kədər tənhalıqda daha da böyüyür. Oğul, dər, kədər ürəyi içindən daxili sıxıntıdır. Bəzən insan günlərlə özünə qapılaraq kiminləse kəlmə hesab dənşir, hətta yemək-icməkdən kəsilir. Bəzən də el arasında: "Qaranlıq düşdükdə qəm, kədər də artır" deyirlər. Dərldi adamın dərini, ancaq dərldi olan adam bilər. Klassik şairimiz M.V.Vidadi demişən: "Vidadi, xəstəyəm, günlər sanaram; Dərd əhliyəm, qəm hərfini qanaram". Həyatda dərldi olmaq istəmirsənsə, gərəkdir ki, dərldi könüllərə kömək edəsən. Dərd, kədər içində çabalayan insanlara, dərddə giriftar olanlara kömək etmək, onların kədərini azaltmaq, dərini paylaşmaq üçün onlara doğru qaçmaq gərəkdir, onların yanında olmaq lazımdır.

- Əmican, haqlısınız, amma indi insanlar sanki öz ələmlərinə qapanıblar. Kiməsə kömək et-

vənlərin göz yaşı Xan Arazıma axıb töküldü. Əsrlər ötüb keçsə də, həsrət bitib-tükənmir. Amma bütün bunlara baxmayaraq içimdə bir ümid işartısı var. Bir gün bu həsrətə son verilir və Azərbaycan pəran-pəran düşmüş övladlarını yenidən yanında görər, inşallah!

İkinci böyük dərdimiz isə Qarabağdır. Xəyanət nəticəsində Vətənimin bu gözəl guşəsi erməni diğalarına rus himayədarları tərəfindən ərməğan edildi. Bunun dalınca qəlbimizə Xocalı qətləmi çalın-çarpaz dağ çəkdi. O gecə kürəyimdə arxadan xəncər saplandı. O gecə dəhşət yaşadı Xocalı. Elə bir dəhşət ki, hələ yer üzü belə bir müsibət, belə bir vəhşilik, belə bir qəddarlıq görməmişdi. Amma illər ötdükcə bu dərldə, üzü qasnaq bağlamış bu yaralara nədənsə alışqanlıq, günlər keçdikcə unutanqlıq verdişi yaranır bizdə. Amma unutanqlığa bizim mənəvi haqqımız yoxdur. Ona görə də bu gün mənəviyyatımızdakı nöqsanların qabarıq şəkildə özünü göstərməsinin əsas səbəblərdən biri elə inə məsələlərə - xüsusilə milli-mənəvi dəyərlərə, qeyrət, namus və şərəf hesab etdiyimiz Vətən, torpaq məsələlərinə qarşı laqeydliyimiz, prinsipsiz mövqe tutmağımız olubdur.

Bu gün biz həm də ailə-məişət məsələlərimizə kənar, xarici faktorların nə dərəcədə təsir və nüfuz etdiyinin sanki fərində deyilik. Amma bu ciddi və düşündürücü bir məsələdir. Bu işə laqeyd yanaşmağa heç birimizin mənəvi haqqı yoxdur. Bu məsələdə seyrçi mövqe tutmağımızın acı nəticələri hamımıza məlumdur. İndi nədənsə titrəməkdə olan adət - ənənələrimizin, əxlaqi-mənəvi dəyərlərimizin dirəklərinin sanki nə vaxt tamamilə uçulub dağılacığını gözləyirik. Mənəvi dəyərlərin ucuz tutulması, həddindən artıq həssaslı və prinsipsial mövqedən yanaşması tələb olunan bu inə məsələyə laqeydlilik göstərilməsi sabahkı gün

mübarizə aparmaq üçün hər birimizdən bir vətəndaş yanğısı tələb edilir.

- Əmican, hamımızın ağırlı yerinə toxundunuz. Əvvəllər bu millətin ən güvənc yeri ailə şərefi, ailə namusu olub. Amma bu gün bu sözü inamla səsləndirmək adama bir az çətin gəli. Bu gün sanki bilərəkdən bütün cəmiyyətdə əxlaqsızlıq toxumları səpilir, özü də hamımızın gözləri önündə. Bu işdə bizim televizayarı qınamaq haqqımız var. Çünki televiziya cəmiyyətin aynasıdır, hamı ona baxır və ondan dərş götürür...

- Oğul, nə qoyub, nə axtarırsan. Bir də ki, dər, kədər, qəm-qüssə təkəcə bizdə deyil ki. Bu bəlayə planetin hər guşəsində mübtəla olan insanlar var. İndi dünyanın düzeni pozulub, oğul. Dünya qanlı çalxalanır, hər yerdə müharibə, hər yerdə qan tökülür. Hər gün minlərlə günahsız insan həyatını itirir. Sanki bütün Kainatı ölüm kabusu qoynuna alıb. İnsanlar haqsız yerə incidlir, haqsız yerə öldürülür. Zalım və şər qüvvələr Yər kürəsinə hakimi mütəlaq kəsilib. Şeytan Dünyaya hakim olmağa çalışır. Amma acı da olsa, bu haqlıqətdir. Öz dərdimiz azmış kimi, hələ gəl bir indidünyanın dərini də çək görüm, necə çəkirsən? Belə bir zamanda həm özünü qorumuq, həm də cəmiyyəti yad bələdlərdən xilas etmək üçün ortaya əsl vətəndaşlıq mövqeyi qoymaq və sərgiləmək hər birimizdən böyük hünər, cəsəret, fikir və əqidesində dönməzlik, milli - mənəvi dəyərlər uğrunda mübarizədə böyük qəhrəmanlıq tələb edir. Bu yolda Allah-təala hər birimizin yardımçısı olsun! Allah amanında qal, oğul! Çünki danışdıqca qəm, kədər əlində qılınc üstümə hücum çəkir, - deyə ağsaqlı, nurani qoca çəliyinə söykənib ayağa qalxdı və asta addımlarla mənə tərktədi.

O mənəndə uzaqlaşar-uzaqlaşmaz:  
- Allah sizin də köməyiniz olsun və ömrünü-zü uzatsın, Əmican! - dedim.

Camal ZEYNALÖĞLÜ,  
yazıçı-publist